

JAN NILSSON

HEMSKHETER I LUR OCH PÅ HEDE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I TANUMS HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

8

BARNAMORD

BEGÅNGET: 1850-01-14

GÄRNINGSMAN: INGEBORG PETTERSDOTTER, KALLEBY

Utdrag ur domboken från Bullarens Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Lur och på Hede" som gavs ut 2015 av Tanums Hembygdsförening. Boken sljs av föreningen.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

v278494.b4060.s785

Protokoll hållet vid urtima Ting med Tanums Härad å Hede den 2 Mars 1850

Närvarande rättens ledamöter:
Undertecknad v Häradshöfdingen t f Domhufvande
Häradsdomaren Hans Hansson i Hallind
Nämndemännen Cornelius Ström i Hofveröd
Olof Pettersson i Lilla Gerum
Gustaf Persson i Oxtorp
Olof Johansson i Tegneby
Joh Jonsson i Långeby
Jonas Hafström -

No 1

Sedan Krono Länsmannen i Häradet C J Bolander, uti skrifvelse af den 19 nästlidne Januari inberättat, att Pigan Ingeborg Pettersdotter, i tjänst hos hemmanegaren Pål Johansson i Kalleby, skall, natten till den 14 i samma månad, hafva framfödt ett lefvande gossebarn, men detsamma aftagit och å lönn lagt, och att bemälda piga derefter påföljande natt jemväl aflidit, samt Domhufvanden, uti skrifvelse förewarande dag, anmodat wederbörande Provincialie Läkare, att å bemälda pigas och hennes barns döda kroppar anställa obduktion och besiktning, öfver hvilka verkställda förrättningar Läkarens protokoll och attest den 22 sistl febr. Jemväl att dag blifvit utsatt för undersöknings anställande ej mindre angående det brott som aflidna Ingeborg Pettersdotter sålunda angifvits i lifstiden hafva föröfvat, än äfven rörande orsaken till hennes derpå följande hastiga död. Härvid tillstädeskomma, närvaro af Åkl, Kr Läns Bolander, den aflidnes Broder, Hemmansegaren Olof Pettersson i Sätorp, jemte de af Åkl, för att i saken höras, inkallade personer neml: Hemmansegaren Paul Johansson och Hans Johansson samt Drängarna Carl Johansson och Hans Pettersson alla från Kalleby, af hvilka Olof Pettersson, när derom gifves anledning, uppgifver: att hans afl syster under tvenne års tid varit i tjänst hos Bonden Jonas Hansson i Sör Svandal, eller från den 24 Oktober 1847 till samma dag sistl år; att Olof Pettersson, som under denna tid ofta träffat henne, icke erfarit att hon varit hafvande eller sådant förmärkt då han senast i början af Okt månad sistbemälda år träffade henne; hwadan Olof Pettersson ej har annan upplysning att meddela i saken, än hvad han af hennes sista husbonde, Pål Johansson, sedermera erfarit.

Pål Johansson förekalas härefter och uppgifver: att Ingeborg Pettersdotter den 24 Okt sistl år kommit i hans tjänst och till dess död qvarbodde i hans hus, hwarest Pål Johansson, som för tvenne år tillbaka blifvit enkling, ensam bott med sina minderåriga barn, af hvilka det äldsta, en flicka, är 12 år gammalt; att Ingeborg Pettersdotter, som, från det hon kommit i Pål Johanssons tjänst och intill sin död, ej varit borta eller af någon mottagit besök, icke låtit omtala att hon varit hafvande, som Pål Johansson sådant bemärkt eller henne derom tillsport; att Pål Johansson omkring 10 på aftonen Söndagen den 13 sistl Januari hemkommit till sin bostad, då Ingeborg, som redan gått till sängs, uppstigit och öppnat dörren samt velat antända ljus, som dock ej skett, då Pål Johansson förklarar sådant ej vara af nöden; att Pål Johansson, som legat i samma rum der Ingeborg Pettersdotter haft sitt sängställe, som sofvit till omkring kl 4 på morgonen, då Drängen Carl Johansson i ärende till honom inkommit för hwilken Ingeborg öppnat dörren och åter tillstängt densamma, då Carl Johansson aflägsnat sig; att Pål Johansson, hwars uppmärksamhet fästats dervid, att Ingeborg ej, såsom hon eljest plägar, tidigt uppstigit, derföre i dagningen uppstått och bortgått till hennes säng med förfrågan om hon ware sjuk, men då han ej erhållit svar, och vid det tilltagande dagsljuset varseblifvit blodfläckar på golfvet, hade han gått att tillkalla grannarne och i sällskap med Hans Johansson samt förenämnde Carl Johansson återgått till sitt hus, nära utanför hwilket de anträffat ett nyfödt gossebarn, som legat i snön, redan stelfruset och omvirat kring halsen med ett barnlintyg som icke tillhörde ngt af Pål Johanssons barn, och några andra trasor; att de intagit barnet samt visat det för Ingeborg, hwilken de om förhållandet tillsport, men ehuru det af några rosslingar i halsen kunnat bemärkas att hon velat tala, hade hon dock mvarit för svag, att hon sådant ej förmått, hwarefter hon ej återfått sansning före sin död, som inträffat sent aftonen samma dag. Upprepat och medhållet.

Hans Johansson: berättar, att han, som är närmaste granne med Pål Johansson och sedan Ingeborg Pettersdotters inträde i dennes tjänst ofta sett bemälda piga, aldrig bemärkt, att hon varit hafvande eller hört sådant omtalas, hwilket Hans Johansson tillskrifver dels hennes stora och grofva vext dels ock klädedrägten; att Pål Johansson i dagningen den 14 sistl Januari ankommit till Hans och omtalat sina misstankar ang Ingeborgs förlossning, hwarföre Hans jemte Carl Johansson och Hans Pettersson åtföljt Pål Johansson till dennes bostad, utanför hwilken de, vid närmare efterseende, föranledt af blodfläckar som syntes i snön och hvilka ledde ett stycke från stugudörren, anträffat ett nyfött gossebarn, som, i öfrigt aldeles naket och af

den starka kölden redan stelfrusit, kring halsen var omviradt med ett barnlintyg och några andra trasor; att de intagit barnet och visat det för Ingeborg, som då syntes hafva velat tala, men sådant ej förmått och genast derefter blifvit aldeles sanslös. Upprepadt och medhålllet.

Carl Johansson; ingifver följande attest, som, uppläst, han vidhåller med tillägg, att då han omkring kl 4 på morgonen samma dag, i ärende från sin husbonde till Pål Johansson, infunnit sig hos denne senare hade Ingeborg för honom öppnat dörren och vid hans bortgående åter tillstängt den, och hade Carl Johansson, som då till henne ställt en fråga, tyckt att hennes röst varit snar, men dervid ej fästат närmare uppmärksamhet. Upprepadt och medhålllet.

Hans Pettersson och Hans Johansson vidhåller jemväl innehålllet af förutnämnda attest, därutöfver de ej hafva något att i saken upplysa.

Öfver den verkställda obduktionen och Läkarbesiktningen, hade Provincial Läkaren Herr Doctor J G Winberg Domhafvanden tillhandakommit följande Prot och attester:

Litt: B: och C.

Närvarande allmänne Åkl uppgifver, att någon säker kunskap om lägersmannen ej kunnat erhållas, likasom ej heller anledningar förefinnas, det af Ingeborg Pettersdotters barn blifwit af annan afdagataget eller att andre personer dertill uppmanat Pigan af annorledes i brottet tagit del.

Då vidare ej förekommer, får vederbörande afträda, medan Rätten öfverlägger om följande, för den återkallade afsagda

Utslag

Då alla de upplysningar, som vid nu hållen undersökning vunnits, jämförda vederbörande Läkares intyg rörande orsaken till afl Ingeborg Pettersdotter och hennes barns död, derutinnan synes sammanstämma, att bemälda Piga som förut alljemt döljt sitt hafvandetillstånd, ? till den 14 Januari sistl år framfödt ett lefvande gossebarn, hvilket hon utkastat och sålunda, dels genom våldsam behandling, dels och genom att undandraga barnet nödig vård, afdagatagit och å lönn lagt; ty och då Ingeborg Pettersdotter genast derefter, af tillkommen sjukdom, aflidit, samt anledningar om medbrottslighet hos andre personer ej förefinnes, kommer all vidare fråga härom att förfalla; Dock när hon sålunda kort före sin död gjort sig till svår synd och förbrytelse, finner Häradsrätten jemlikt 13Kap 3 § M:B:, lagligt föreskrifva det skall hennes döda kropp i stillhet begravas och afsides å kyrkogård läggas.

Skolandes kostnaden för den Medico Legala besitkningen gäldas af afl Ingeborg Pettersdotters efterlemnade egendom eller, der tillgång saknas, efter behörigen granskad räkning, utgå af för sådant ändamål anslagna, allmänna medel.

Som ofvan

På Härads Rättens vägnar
efter förordnande
T, M, Bååth

Litt A**Ödmjukast vittnesberättelse**

Den 14 Januari blef vi undertecknad efter skickad af Paul Johansson i Kalleby, för att se till hans tjänstepiga Ingeborg Pettersdotter som blifvit hastigt sjuk. Och när vi kom in, befants hon vara så illa svag, att hon warken sansade ej heller talade ett enda Ord. Men straxt efter hemkomsten blef vi varse något ovanligt i huset, som hos oss väckte misstanke om förhållandet. Wi började att efterse i Köket, och sedan begaf vi oss ut, och gick till norra ändan af manhuset, och blef där varse, ett i snön liggande nyfödt gossebarn, Öfverhöljd, den öfva delen af kroppen med något lin, och den andra delen alldeles naken. Efter nogare påseende befants barnet vara qvafvd, medelst hårdt omkring hallsen med ärmen af ett mindre lintyg. Och var barnet redan kalt och tillfruset. Wi intogo barnet. Och uppreste modren och visade henne dättsamma. Men gaf ej tanken till sansning ehuru hon allfvarligen föreställdes sitt grufliga brott. Plågorna tilltog mer och mer, och döds kampen tilltog, så att hon afled följande morgon bitida. Ehuru ingen af oss vid tillfället war närvarande.

Hans Pettersson
Carl Johansson
Hans Johansson

/Litt: B:/

Ankom den 22 Febr.

Protokoll hållet vid medicolegal obduktion den 18 febr 1850 på Sotorp i Tanums Härad af pigan Ingeborg Pettersdotter från Kalleby.

Förrättningen företogs på anmodan af Domaren i orten.

Ingeborg Pettersdotter; 29 år gamal, var i tjänst hos Pål Johansson i Kalleby sedan i höstas, hade af husbonden misstänkts att vara hafvande men dertill nekat. Natten till den 14 sistl jan hade hon gått till sängs uti samma rum som husbonden och öfriga husfolket och under natten, då dessa sofva och således intet märkt, framfödt ett barn, som om morgonen fans dödt uti en snödrifva bak om stugan. Efter det barnet var funnet och hon derom tillsports om det var hennes, hade hon ej gifvit svar ej eljest talat. Hon dog den 15 i soluppgången.

Yttre besigtningen

Kroppen stor och grof vid mycket godt hull. Ansigtet blekt. Hela underlifvet grönaktigt äfven på högra underarmen. Ur födslodelarna hade flutit blod som fått stelnat på insidan af låren.

Inre besigtningen

Hufvudet. Bencalotten tjock. Stora hjernan frisk, dess blodkäril nära nog blodtomt. Lilla hjernan lös. För öfrigt intet anmärkningsvärt.

Bröstet. Lungorna friska; deras främre delar blodtomt, men de bakre höllo deremot blod, dock ej till betydlig mängd. Hjärtat normal, höll obetydligt blod. Yttre bröstet stora; dess mjölkgångar höllo mjölk.

Underlifvet. Magne (ventriculus) innehöll en kaffebrun ngt åt gult dragande vätska, som troligen hade sin färg af utgjuten galla; dess hinnor friska och visade inga inflammationstecken. Lefvern frisk. Gallblåsa innehöll mycket galla, som äfven utgjutit sig i ej ringa mängd i smätarmarne och färgat de öfre af dessa gula. Tarmarne friska äfven på nätet. Lifmodern (uterus) stor som ett barnhufvud, med några 1 1/2 tums tjocka väggar, innehöll en hop, omkring en jumfrus rymd, stelnad mörk blod, med hinaktig kådig inblandning. Dessa sutto lindrigt fast uti Uteribotten och visade att moderkakan der haft sitt säte. Slidan (vagina) var slapp och uttöjd äfven på de yttre födslodelarna.

Njurarna friska. Urinblåsan tom.

Dag som ofvan
J G Winberg

Närvarande
Carl Johansson från Kalleby
Pål Johansson -"-

Attest

Lifmoderns o födslodelarnas tillstånd och beskaffenhet visade det Ingeborg kort före döden födt barn. Tecken till våld el förgiftning förefinnes icke hos den döda, och är således ingen anledning att förmoda det hon dödt genom andra el egen handverkan. Några bestämda sjukliga företeelser, som orsak till hennes död, förefinnas ej heller och kan således hennes död ej anses annat än såsom följd af förlossningen och de otjenliga omständigheterna här vid hvilket jag ej allenast på min aflagda embetsed intygar, utan ock, med denna min edeliga förpligtelse, så sant mig Gud hjelpe till lif och själ, bekräftar.

Strömstad den 20 febr 1850

J G Winberg, Provincial Läkare

v278494.b4070

Litt: C:

Protokoll hållet vid Medico Legal obduktion å ett nyfödt gossebarn hvars moder uppgavs vara döda pigan Ingeborg Pettersdotter.

Förättningen företogs på anmodan af Domaren i orten.

Ingeborg Pettersdotter var i tjenst hos Pål Johansson i Kalleby sedan i höstas, hade nekat till sitt hafvandetillstånd oaktadt hon derom flera gånger af husbonden blifvit tillspord. Natten till den 14 sistl januari under det alla i huset sofvo, hade barnet blifvit födt och utkastat i en snödrifva bakom byggningen, hvarest det om morgonen fans dödt och stelfruset. Det stod på hufvudet med fötterna uppåt var kring halsen hårdt omlindadt med ett barnlintyg och omvirat med något gammalt ?rep.

Bloddroppar märktes från Ingeborgs säng på golfvet så väl i stugan och köket. Barnet intogs och Ingeborg tillspordes om det var hennes, men hon afgaf intet svar utan var hon att då anse som sanslös.

Yttre besigtningen

Huden slät och underbäddad med fett. På venstra kinden och hakan var litet mögel. Kring halsen syntes i huden intryckningen och märken som visade att något derkring varit hårdt omlindadt. Yttre huden var här lätt att afskrapa. Nafvelsträngen var till en del torkad och 3 tum lång, hade enligt berättelse blifvit afklippt sedan barnet var inburet från snödrifvan, emedan den då var hel med vidhängande efterbörd. Barnets längd var 21 1/2 tum, dess vikt 8 1/4 skålpund. Hufvudets längd från hakan till hjessan 5 2/4 tum, från pannan till nacken 5 "-, bredden från ena hjessbenet till det andra 4"- Hufvudet beväxt med hår Naglarna fullbildade räckte något utför fingerspetsarne.

Barnet för öfrigt välbildat och frodväxt.

Inre besigtningen

Hufvudet

Under huden på vesntra hjessbenet var en betydlig mörk blodutgjutning, under hvilken venstra hjessbenet hade en nära 2 tum lång springa, gående från pil-sömen mot benets midt, Benen voro normalt bildade som vanligt hos ny-födda och sömarne ej förbenade. Under nyss nämnda hjessben var äfven större blodsamling än på andra sidan. Hjernan mycket lös med dock tydliga gyri.

Bröstat

Lungorna betäkte hjertsäcken till stor del, voro ljusröda med afrundade kanter, höllo något blod och af gåfvo vid inskärningar starkt knastrande ljud samt flöto på ytan af vatten tillhopa med både hjertat och bröstkörteln, skurne i bitar och krasnade, under vatten flöto de fullkomligt till alla delar och bitar.

Underlifvet

Här uti förekom intet anmärkningsvärdt utan var förhållandet der som vanligtvis hos nyfödde.

Sotorp den 12 febr 1850

J G Winberg

Provincialläkare

Närvarande

Pål Johansson Kalleby

Carl Johansson Kalleby

Anmärkning.

v1266.b207.s405

I husförhörlängd anges:

Ingeb Pettersdtr. I stillhet begr 3/3 50

fått och mördat sitt oäkta barn 14/1 50

I dödboken anges:

14 mars Pigan Ingeborg Pettersdotters i Kalleby oäkta barn, mördat

15 mars Densamme sjelf (begr i stillhet) dödsorsak – barnsäng